

LBRIS

We know
books

CARSTEN HENN

NEGUSTORUL DE CĂRȚI

Traducere din limba germană și note
VALENTINA GEORGESCU

LITERA
București

1

PROPRIUL SĂU STĂPÂN

Se spune că orice carte își găsește până la urmă cititorul – însă uneori are nevoie de cineva care să-i arate calea. Așa s-a întâmplat și în acea zi de sfârșit de vară în librăria numită La Poarta Orașului, deși poarta orașului – sau, mai bine zis, vestigiile ei, pe care majoritatea locuitorilor le considerau o operă de artă cam îndrăzneată – se găsea la mai bine de trei răscruci de drumuri de acolo.

Librăria era foarte veche și, de-a lungul mai multor epoci istorice, fusese extinsă în mai multe rânduri. Pe fațada ei, ornamente arhitectonice și stucaturi extravagante stăteau alături de unghiuri drepte, lipsite de orice element de înfrumusețare. Glorioasa juxtapunere a vechiului cu noul, a flamboiantului cu minimalismul ce caracteriza exteriorul clădirii, se continua și în interior. Etajere de plastic roșii cu DVD-uri și CD-uri se aflau lângă

polițe metalice mătuite cu volume de manga, iar alături de acestea stăteau vitrine din sticlă șlefuită, în care erau expuse globuri, sau rafturi elegante din lemn pline de cărți. Gama de produse era completată de jocuri de societate, articole de papetărie, ceaiuri și, mai nou, chiar și ciocolată. Spațiul ca un labirint era dominat de o tejghea masivă, întunecată, pe care angajații o numeau simplu Altarul. Arăta ca o relicvă din epoca barocă. Sculpturile din partea din față reprezentau o scenă pastorală cu vânători călare pe niște armăsari superbi, însoțiți de o haită de ogari slăbănogi, fugărind un grup de mistreți.

În acea încăpere, în acea după-amiază de vară târzie, se adresa întrebarea existențială pentru orice librărie:

– Îmi puteți recomanda o carte bună?

Cea care întreba, Ursel Schäfer, știa precis ce înseamnă o carte bună. În primul rând, o carte bună trebuia să-i placă atât de mult, încât seara, la culcare, să o citească până când nu mai putea ține ochii deschiși. În al doilea rând, trebuia s-o facă să plângă cu cel puțin trei, sau, cel mai bine, patru ocazii. În al treilea rând, să nu aibă mai puțin de trei sute de pagini, însă niciodată mai mult de trei sute optzeci, iar în al patrulea rând, să nu aibă coperti verzi. Cărțile cu coperti verzi nu erau de încredere. Învățase asta după mai multe experiențe amare.

– Desigur, îi răspunse Sabine Gruber, de trei decenii directoarea librăriei La Poarta Orașului. Ce fel de cărți vă place să citiți?

Ursel Schäfer nu voia să spună. Voia ca Sabine Gruber să știe asta. La urma urmei, ca librar, trebuia să fie înzestrată cu un anumit nivel de clarviziune.

– Dați-mi trei cuvinte-cheie și voi găsi exact cartea care vi se potrivește. Romantică? Pastorală? Voluminoasă?

– Domnul Kollhoff este cumva aici? întrebă Ursel Schäfer, cu o vagă neliniște în glas. El știe mereu ce-mi place. El știe mereu ce le place tuturor.

– Nu, din păcate, astăzi nu este. Domnul Schäfer lucrează doar ocazional pentru noi.

– Păcat.

– Lăsați. Știți, aș avea ceva pentru dumneavoastră. O saga de familie, a cărei acțiune se desfășoară în Cornwall. Uitați, aici, pe copertă, se pot vedea impunătorul conac și moșia familiei.

– E verde. Ursel Schäfer se holbă cu reproș la Sabine Gruber. Verde-aprins!

– Asta pentru că povestea se întâmplă pe superba moșie a contelui de Durnborough. Are recenzii foarte bune!

Ușa masivă de la intrare se deschise încet, făcând micul clopoțel de alamă de deasupra să scoată un clinchet sonor. Carl Kollhoff își strânse

umbrela, o scutură ca de obicei și o depuse în suport. Își plimbă privirea prin librăria pe care îi plăcea să o considere casa lui, căutând noutăți editoriale ce-și așteptau cumpărătorii. Se comparase întotdeauna cu vânătorii de comori de pe plaje, neavând nevoie decât de o singură privire ca să descopere un tezaur gata să fie eliberat din nisipul aspru. Când privirea îi căzu însă pe Ursel Schäfer, uită numaidecât de comori. Femeia îi adresă un zâmbet cald, de parcă ar fi avut în fața ochilor un amalgam al tuturor bărbaților fermecători de care se îndrăgostise în paginile tuturor cărților pe care el i le recomandase de-a lungul anilor. În realitate, Carl nu semăna cu nici unul dintre acele personaje. Pe vremuri avusese o mică burtă, dar aceasta se retrăsese de-a lungul anilor, la fel ca părul de pe capul lui, de parcă cele două ar fi făcut un pact să dispară împreună. Acum, la șaptezeci și doi de ani, era suplu, dar continua să poarte aceleași haine vechi, puțin cam largi. Fostul lui șef, tatăl Sabinei, îi spunea că începuse să arate ca și cum unica lui sursă de mâncare ar fi fost cuvintele cărților pe care le citea, despre care se știa că sunt foarte sărace în calorii.

–Dar nutritive, îi plăcea mereu lui Carl să răspundă.

Carl purta pantofi vechi, butucănoși, din piele neagră grosolană, cu tălpi solide cât să-l țină toată viața. Șosetele groase erau și ele esențiale, după

părerea lui. Le asocia o salopetă verde-oliv cu bretele și o jachetă asortată cu revere.

Purta mereu o pălărie cu borurile lăsate, de genul celor pe care le poartă de obicei pescarii ca să-și apere ochii de ploaie sau de soarele puternic. N-o scotea niciodată, nici măcar în interior, decât atunci când mergea la culcare. Își simțea cumva ținuta incompletă fără ea. La fel de rar putea fi văzut și fără ochelarii săi, ale căror rame le cumpărase în urmă cu mai multe decenii dintr-un magazin de antichități. Din spatele lentilelor priveau doi ochi ageri, cu semnele unei vieți îndelungate de citit prea mult la lumină slabă.

–Domnișoară Schäfer, ce plăcere să vă văd, spuse când clienta îi întoarse spatele Sabinei Gruber și făcu un pas către el. V-aș putea recomanda o carte ideală pentru lectura de dinainte de culcare?

–Mi-a plăcut nespus ultima, mai ales când cei doi s-au privit în ochi la final. Un sărut ar fi fost și mai frumos, ca să pecetluiască totul. Dar m-am considerat mulțumită chiar și numai cu o privire.

–Dar a fost aproape mai intensă decât un sărut. Unele priviri pot fi astfel.

–Nu și când sărut eu!

Pentru o clipă, Ursel Schäfer se simți delicios de îndrăzneț – un eveniment rar pentru ea în ultimul timp.

–Cartea asta, zise Carl luând una din teancul de lângă casă, vă așteaptă de când a fost livrată.

Acțiunea se desfășoară în Provence și fiecare cuvânt are parfum de lavandă.

– Cărțile bordo sunt cele mai bune! Se încheie cu un sărut?

– Am dezvăluit eu asta vreodată?

– Nu!

Îl privi cu reproș, dar îi luă cartea din mână.

Bineînțeles că el nu i-ar fi recomandat niciodată lui Ursel Schäfer un roman fără happy-end. Totuși, nu voia nici în ruptul capului să-i fure micul fior al întrebării dacă nu cumva de data asta lucrurile aveau să stea altfel.

– Sunt atât de fericită că există cărți pe lume, spuse ea. Sper ca lucrul ăsta să nu se schimbe niciodată! Atâtea altele o fac, și se întâmplă atât de repede! Toată lumea plătește cu cardul de plastic acum. Oamenii îmi aruncă priviri foarte ciudate de câte ori număr exact mărunțișul la casă!

– Cuvântul scris va dăinui veșnic, doamnă Schäfer. Pentru că există lucruri care nu pot fi exprimate mai bine prin nici un alt mijloc. Iar tipărirea de carte este cea mai bună metodă de conservare a gândurilor și a poveștilor. Astfel, ele pot dura secole întregi.

Carl Kollhoff se despărți de ea cu un zâmbet cald și intră pe o ușă pe care era lipit un poster în încăperea care era deopotrivă depozitul și biroul administrativ al librăriei. Masa de scris dinăuntru abia se mai vedea de teancurile de cărți de pe ea,

marginea vechiului monitor defect era acoperită de bilețele adezive, iar calendarul enorm de pe perete, plin de însemnări scrise cu roșu.

Cărțile lui se aflau, ca de obicei, într-o lădiță neagră de plastic, lăsată în cel mai întunecos colț. Cândva locul ei fusese pe masa de scris, însă de când Sabine preluase librăria, lădița migrase în fiecare zi câte puțin către ungherul cel mai greu accesibil. În paralel, își tot pierduse din conținut. Nu mai existau prea mulți oameni cărora să le livreze cărți acum, iar numărul lor scădea cu fiecare an.

– 'Neața, domnule Kollhoff! Ce ziceți de meci? Nici gând să fi fost penalty! Mă enervează de fiecare dată arbitrul ăla!

Leon, noul elev stagiar, tocmai apăruse din mica toaletă a angajaților – și odată cu el, un nor de fum de țigară. Știa toți că n-avea nici un rost să-l întrebi una ca asta pe Carl. Căci Carl nu se uita la știri, nu asculta radio, nu citea presa. Era primul care să admită că pierduse contactul cu lumea. Fusese o decizie deliberată, când toate relatările despre conducători incompetenți, topirea calotei de gheață și suferința refugiaților începuseră să-l întristeze mai mult decât ar fi putut-o face cea mai tragică saga de familie în format literar. Era un gen de autoapărare, chiar dacă lumea lui devenise cu această ocazie mult mai mică. Măsura doar doi pe doi kilometri, iar el îi lua la pas hotarele în fiecare zi.

– Cunoști minunata carte despre fotbal a lui J.L. Carr? Întrebă Carl, în loc să intre în discuția despre arbitru.

– Despre ce e, despre clubul nostru?

– Nu, despre Steeple Sinderby Wanderers.

– Nu cunosc. Da' eu oricum nu citesc cărți. Doar când e musai. Deci, la școală. Și chiar și-atunci prefer să văd filmul.

Râse, de parcă în felul ăsta l-ar fi păcălit pe profesor, nu pe el însuși.

– Și-atunci, de ce faci practică aici?

– Așa a făcut și soră-mea acum trei ani. Știți, noi locuim chiar după colț, n-am mult de mers.

Leon trebuia să efectueze un stagiu de două săptămâni, așa cum era obiceiul pentru majoritatea elevilor din Germania. Omise să menționeze că aceia care nu reușeau să-și găsească un loc unde să capete experiență în câmpul muncii erau obligați să-și petreacă cele două săptămâni ajutând la curățenia din școală. Administratorul obișnuia să se folosească de această perioadă – impunând o serie de sarcini umiltoare – ca să se răzbune pentru toți pereții scrijeliti, pentru toate gumele de mestecat lipite pe sub pupitre și pentru toate resturile de sendvișuri aruncate în curtea școlii.

– Și sora ta citește?

– După ce-a fost aici, da, dar cu mine, nici o șansă!

Carl zâmbi, căci nu era greu de ghicit de ce începuse sora lui Leon să citească. Fostul lui șef, Gustav Gruber, care trăia acum în căminul pentru seniori Münsterblick, știa exact cum să-i ia pe cititorii îndărătnici precum Leon și sora lui. Îi puneă să șteargă de praf fiecare felicitare ambalată în plastic, una câte una. Lucrul ăsta îi plictisea în asemenea măsură pe stagiați, încât, de disperare, preferau să ia o carte, pe care el avea grijă s-o așeze strategic în apropierea lor. Gustav Gruber îi convertise pe toți. Se pricepea să-i vrăjească până și pe copii. Pentru Carl, copiii fuseseră dintotdeauna niște creaturi de neînțeles. Așa stătuseră lucrurile chiar și în propria-i copilărie. Și cu cât distanța față de copilărie creștea, cu atât i se părea mai curioasă și mai bizară.

Bătrânul Gruber o tentase pe sora lui Leon cu un roman în care o tânără se îndrăgostea de un vampir. Pentru Leon, în care se vedea limpede tumultul pubertății, ar fi lăsat la îndemână o carte cu o adolescentă drăguță pe copertă – și cu textul tipărit cu litere mari și rânduri rare. Bătrânul Gruber obișnuia mereu să spună: „Important este nu ce citești, ci să citești“. Carl nu credea că acest punct de vedere avea aplicare universală, întrucât unele gânduri dintre copertile unei cărți erau ca otrava, însă, de cele mai multe ori, în paginile acelea se găseau leacuri, uneori chiar și pentru suferințe de care cititorul nici măcar nu știa că suferă.

Carl ridică grijuliu lădița neagră din colț. Astăzi erau doar trei cărți rătăcite în ea. Pe urmă căută niște hârtie brună, de parcă ar fi trebuit să împacheteze un cadou. Sabine Gruber îi spusese de mai multe ori să fie mai econom, însă Carl insista, pentru că la asta s-ar fi așteptat clienții lui. Cu un gest reflex, de care nici măcar nu mai era conștient, mângâie fiecare copertă înainte să ambaleze cărțile în hârtia groasă.

În cele din urmă își luă rucsacul kaki de armată, uzat de vreme, dar care, grație grijii deosebite și dragostei lui, era încă în stare foarte bună. Deși gol, faldurile pânzei indicau faptul că asta nu era starea lui obișnuită. Carl așează cu grijă cărțile în interiorul rigid al rucsacului, pe care îl căptușise cu o pătură moale de lână, de parcă ar fi cărat în el niște mici cățeluși pe care trebuia să-i transporte la noii lor stăpâni. Aranjă cele trei cărți într-un fel anume: cea mai mică, cel mai departe; iar cea mai mare, lipită de spinarea lui, unde nu putea fi afectată de curbura rucsacului.

Când să iasă, stătu o clipă pe gânduri, pe urmă se întoarse către Leon.

– Te rog să ștergi de praf felicitările din magazin. Doamna Gruber s-ar bucura foarte mult. Cel mai bine ar fi să le aduci aici, unde ai mai multă liniște. Eu așa am făcut-o mereu, la măsura de scris.

Luă repede *Febra stadioanelor* a lui Nick Hornby, pe care tocmai o zărise pe un raft, și o așează

strategic pe măsura. Terenul de fotbal de pe copertă era de un verde luxuriant – Ursel Schäfer nici nu s-ar fi uitat la ea.

Carl spunea că își făcea rondul, deși traiectoria lui semăna mai degrabă cu un poligon în jurul centrului orașului, fără unghiuri drepte ori simetrie. Drumul trecea pe lângă ruinele vechiului zid al cetății, care semănau cu niște cioturi de dinți înfipte în gingiile unui bătrân. Acesta era hotarul lumii lui. De treizeci și patru de ani nu ieșise din acest perimetru, căci aici se găsea tot ce avea el nevoie în viață.

Carl Kollhoff mergea mult pe jos, și tot la fel de mult gândea. Uneori avea impresia că putea gândi limpede numai în timp ce mergea. Ca și cum pașii pe străzile pietruite ar fi fost singurul lucru care-i putea pune gândurile în mișcare.

Cine străbătea orașul pe jos poate nu observa, însă orice porumbel și orice vrabie știau că orașul era circular. Toate casele și străduțele vechi erau orientate spre catedrala care se ridica maiestuoasă în centru. Dacă orașul ar fi făcut parte din macheta unei căi ferate, ai fi putut spune că acea catedrală fusese construită la scara greșită. Data din scurta perioadă în care orașul devenise foarte bogat, o epocă ce se încheiase înainte chiar de terminarea catedralei, motiv pentru care o turlă era încă neterminată.